

Aansluiting van voortgezet naar hoger onderwijs

Het meten van taligheid bij studenten die aan hogeschool of universiteit beginnen kan bijzonder waardevol zijn.

Om een studie met goed gevolg te doorlopen is enige mate van taalbeheersing immers cruciaal, al moeten we de voorspellende kracht ervan niet overschatten.

De rol van taalvaardigheid bij studiesucces

De stap naar het hoger onderwijs

Jordi Heeren & Lieve De Wachter

KU Leuven

Een zekere mate van taalbeheersing en taalvaardigheid wordt als cruciaal gezien voor een succesvolle studie in het hoger onderwijs. Zo moeten internationale studenten die niet in de instructietaal naar school zijn geweest, meestal een bewijs kunnen voorleggen dat ze taalvaardig genoeg zijn om hun studie aan te vatten. In contexten met een minder selectief instroombeleid, zoals Vlaanderen en Nederland, zetten instellingen soms ook taaltoetsen in voor instromers uit het secundair onderwijs. De redenering daarachter is ook daar dat studenten die mogelijk een risico lopen, begeleiding en ondersteuning kunnen krijgen om zo hun kansen op studiesucces te verhogen (De Wachter & Heeren, 2013). Hoewel die redenering intuïtief steekhoudt, komen vragen naar boven naar de soort taalvaardigheid, het moment waarop de test plaatsvindt en welke mogelijke andere achtergrondvariabelen nog een rol spelen bij de groep studenten die instroomt vanuit het secundair onderwijs.

Significante voorspeller

Om de taalvaardigheid van (toekomstige) studenten in kaart te kunnen brengen, moet eerst duidelijk zijn over welke vaardigheden het gaat. De vraag daarbij is welke elementen van taalvaardigheid het best correleren met studieresultaten van studenten. Verschillende onderzoeken, in het Nederlandse taalgebied én daarbuiten, tonen aan dat woordenschatkennis

een significante voorspeller is van studiesucces. Wordenschat hangt ook sterk samen met andere talige vaardigheden (Qian & Lin, 2019). Uit de studie van Milton & Treffers-Daller (2013) blijkt dat studenten met een grotere woordenschat het doorgaans beter doen in hun studie. Vandervieren & Casteleyn (2020), Fonteyne en collega's (2017) en Schelfhout en collega's (2022) komen tot dezelfde bevinding: ze vinden relatief kleine, maar significante correlaties tussen woordenschatkennis en studieresultaten.

Niet-bindende taaltoetsen voor moedertaalsprekers binnen een universitaire context focussen vaak op academische

Onderzoek toont aan

dat woordenschatkennis

een voorspeller is

van studiesucces

Een taalvaardigheidstest

kan ook al vóór
de eigenlijke studie
plaatsvinden

taalvaardigheid (Van Dyk, 2015; Read, 2015; De Wachter & Heeren, 2013): minder frequente woorden en langere, complexere zinnen die typisch voorkomen in academische teksten (Van den Branden, 2010). Academische taalvaardigheid blijkt dan een redelijke voorspeller van studiesucces, in die zin dat er een middelgrote correlatie (.30 à .40) is met studieresultaten van eerstejaarsstudenten (De Wachter et al., 2013; Heeren et al., 2021a). De studie van Heeren en collega's (2021b) laat zelfs een verband zien tussen de academische taalttestscores van eerstejaarsstudenten en het al dan niet behalen van een diploma aan de universiteit. Een belangrijk gevolg van bovenstaande studies is dat een groep met een verhoogd risico af te bakenen valt: wie lager scoort, heeft een hoger risico om het minder goed te doen. Bovendien zien we gelijkaardige resultaten in andere instellingen (De Moor & Colpaert, 2019) en in internationaal onderzoek naar academische taalttesten aan de start (Elder et al., 2007; Read, 2015; Van Dyk, 2015).

Het beste moment

Instellingen kunnen ervoor kiezen om studenten aan de start van het academiejaar te screenen. Op die manier kunnen ze vaardigheden toetsen die dicht aansluiten bij die in de opleiding en kunnen studenten die een verhoogd risico lopen ondersteuning krijgen. Verschillende studies tonen aan dat deze aanpak zijn vruchten kan afwerpen. Kuiken & Vedder (2021) laten bijvoorbeeld zien hoe ondersteuning rond academisch schrijven de schrijfvaardigheid van de risicostudenten kan doen stijgen. Ook Fouché en collega's (2017) tonen aan hoe een inbedding van ondersteuning voor academische geletterdheid effect kan hebben. Wingate (2015) stelt daarentegen wel dat voorzichtigheid geboden is. Testen aan de start kan er ook toe leiden dat studenten die al moeite hebben, net extra druk ondervinden doordat de bijkomende ondersteuning kostbare tijd vraagt.

Een taalvaardigheidstest kan daarom ook plaatsvinden in de fase voor de eigenlijke studie, namelijk in het laatste jaar van het secundair onderwijs. Dat gebeurt bijvoorbeeld in

het Vlaamse Columbusproject, waar taal deel uitmaakt van een zelfexploratie-instrument rond studiekeuze (Demulder et al., 2020). In Columbus is er naast een woordenschat-test ook een academische taaltoets opgenomen (Heeren et al., 2019).

Het mogelijke nadeel aan testen in het laatste jaar is dat de tijd tussen het moment van de afname en het uiteindelijke ijkpunt, namelijk de examens in het hoger onderwijs, veel groter is dan bij testen bij het begin van de opleiding. Uitspraken op basis van zulke testen moeten dus met de nodige voorzichtigheid gebeuren. Een taalttest is immers altijd een momentopname en de taalvaardigheid van leerlingen en studenten evolueert. Zo scoren studenten die al een of meerdere jaren deelnemen aan het hoger onderwijs over het algemeen beter op academische taalvaardigheid dan studenten die voor het eerst aan een opleiding beginnen (Heeren, 2021).

Satellietvariabele

Een belangrijke vraag is of de gemeten taalvaardigheid niet louter een 'satellietvariabele' is voor andere achtergrondvariabelen zoals sociale achtergrond of thuistaal. Als dat het geval zou zijn, zou het niet echt nodig zijn om te testen, maar zou een opleiding kunnen inzetten op de begeleiding van specifieke groepen. Onderzoek naar academische taalvaardigheid laat evenwel zien dat, hoewel de voorspellende waarde deels overlapt met bepaalde achtergrondvariabelen, het nog steeds een kleine maar significante toevoeging betekent wat de voorspelling van studiesucces betreft. Academische taalvaardigheid hangt dan vooral samen met de voorgaande schoolloopbaan van studenten. Zo is het risico bij studenten uit een vooropleiding die minder voorbereid is op het hoger onderwijs duidelijk sterker gerelateerd met de beheersing van het academische taalregister (Heeren et al., 2021b). Inzetten op zomercursussen en voorbereidende trajecten zou studenten uit die opleidingen kunnen helpen.

Informatie rond taalvaardigheid kan dus een kleine, maar unieke bijdrage leveren boven op andere voorspellers, maar

Voorzichtigheid is
geboden, een taalttest

is immers altijd
een momentopname

Aansluiting van voortgezet naar hoger onderwijs

uiteraard is het belangrijk het totaalplaatje niet uit het oog te verliezen. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat naast cognitieve ook niet-cognitieve vaardigheden een rol spelen (Fonteyne et al., 2017; Richardson et al., 2012; Schelfhout et al., 2022). Met andere woorden, variabelen zoals *self-efficacy* (het vertrouwen dat je in staat bent om een taak succesvol te volbrengen), zelfbeeld, motivatie en interesse bepalen ook hoe succesvol iemand zal zijn.

Een laatste punt daarbij is dat het belangrijk is om ook het studiekeuzeproces grondig te doorlopen. Met andere woorden, het is cruciaal om een doordachte studiekeuze te maken (Germeijs & Verschueren, 2007; De Clercq et al., 2017). Een recente studie met data uit het Columbusproject laat immers zien dat bij deze steekproef van Vlaamse laatstejaarsleerlingen slechts 13 procent echt actief bezig was met zijn studiekeuze en ongeveer een derde daar eigenlijk bijzonder weinig werk van maakte (Demulder et al., 2022). Dat toont aan dat ook het keuzeproces zelf aandacht verdient, los van cognitieve en niet-cognitieve vaardigheden.

Enkele lacunes

Hoewel er al heel wat onderzoek bestaat naar de rol van taalvaardigheid in de overstap naar het hoger onderwijs, zijn er nog lacunes aan te duiden. Een eerste punt daarbij is dat er meer onderzoek nodig is naar de deelcomponenten van taalvaardigheid die mogelijk samenhangen met studieresultaten. Trenkic & Warmington (2019) tonen bijvoorbeeld aan dat een dergelijke aanpak interessante resultaten kan opleveren. Weten welke componenten belangrijk zijn, kan niet alleen helpen om een eventueel testconstruct vorm te geven, het levert ook interessante informatie voor ondersteuning, curriculumopbouw en beleid.

Ten tweede richt het onderzoek naar de voorspellende waarde van taalvaardigheid zich tot nu toe voornamelijk op academische bachelors (wetenschappelijk onderwijs); meer professioneel gerichte opleidingen blijven onderbelicht. Nochtans weten we uit onderzoek dat de kracht van voorspellers kan variëren naargelang het type bachelor of zelfs de specifieke opleiding van studenten (De Clercq et al.,

Taalvaardigheid is slechts een van de

factoren die invloed hebben op succes

2021; Fonteyne et al., 2017; Schelfhout et al., 2022; Willems et al., 2021). Er is bijgevolg nood aan een grondigere studie naar het gewicht van talige (deel)vaardigheden, ook in combinatie met andere voorspellers, in de verschillende vakgebieden en opleidingen.

Ten derde moeten we de rol en impact van feedback verder onderzoeken: niet enkel wat een test zegt, maar ook hoe dat gebeurt en welke impact de test heeft op het onderwijsveld moet in kaart worden gebracht. Feedback moet afgestemd zijn op de doelgroep, dient begrijpelijk te zijn en mag niet demoraliseren. Tot slot kunnen we ook stellen dat waar studies nu voornamelijk ingaan op de relatie met studieresultaten, ook de zoektocht naar passende begeleiding en ondersteuning cruciaal is. Behoeftanalyses kunnen in dat opzicht ook een interessante piste vormen (Peters & Van Houtven, 2010).

Geen statisch gegeven

Het meten van taalvaardigheid bij leerlingen en studenten in de stap naar het hoger onderwijs kan dus bijzonder waardevol zijn. Een goed uitgedachte en empirisch gevalideerde toets kan op relatief betrouwbare wijze laten zien of deze studenten een verhoogd risico lopen en aan welke vaardigheden ze nog kunnen werken. Het biedt ook inzichten aan opleidingen die kunnen inzetten op relevante vaardigheden om studiekansen te verhogen. Tegelijk moeten we ook rekening houden met de beperkte voorspellende kracht van dit soort instrumenten. Een beleid dat gebruikmaakt van taaltoetsen moet zich ervan bewust zijn dat er geen 100 procent sluitende beslissingen mogelijk zijn op basis van de resultaten. Taalvaardigheid is slechts een van de vele factoren die een invloed hebben op succes. Andere (cognitieve) vaardigheden, evenals niet-cognitieve aspecten zoals motivatie, het geloof in het eigen kunnen en interesse voor de studies, spelen ook een rol.

Daarnaast is taalvaardigheid ook iets wat een student kan trainen, het is geen statisch gegeven: elke taaltest is slechts een momentopname. Waar de begeleiding en ondersteuning op inzet, is daarom essentieel. Om effect te hebben,

In het onderzoek blijven professioneel gerichte opleidingen tot nu toe onderbelicht

Aansluiting van voortgezet naar hoger onderwijs

moet de geboden ondersteuning aansluiten bij de getoetste en dus ook gewenste vaardigheden (Lieve & Van Gelderen, 2014). En het kan nog een stap verder: naast het aanbieden van begeleiding kunnen ook een hervorming van het curriculum en het inbouwen van leerlijnen die gradueel opbouwen naar complexe, geïntegreerde talige vaardigheden oplossingen bieden om het studiesucces te verhogen.

Jordi Heeren

is docent academische vaardigheden aan de KU Leuven

Lieve De Wachter

is hoogleraar taalbeheersing en academisch Nederlands aan de KU Leuven

Literatuur

- De Clercq, M., Galand, B. & Frenay, M. (2017). Transition from high school to university: A person-centered approach to academic achievement. *European Journal of Psychology of Education, 32*, 39-59.
- De Clercq, M., Galand, B., Hospel, V. e.a. (2021). Bridging contextual and individual factors of academic achievement: A multi-level analysis of diversity in the transition to higher education. *Frontline Learning Research, 9*(2), 96-120.
- De Moor, A. & Colpaert, T. (2019). Taal tell: Taalscreening in het eerste jaar hoger onderwijs om studiesucces te bevorderen. In: D. Berckmoes, P. Bonne, J. Heeren e.a. (red.), *Taalbeleid en taalondersteuning: Wat werkt?* (pp. 267-275). Lannoo.
- Demulder, L., Lacante, M. & Donche, V. (2020). Large scale measurements to support students in their transition to higher education. *Research on Teaching and Learning in Higher Education, 11*.
- Demulder, L., Verschuere, K., Lacante, M. e.a. (2022). Identifying exploration profiles for higher education and their relationship with different student variables and outcomes. *European Journal of Psychology of Education, 1-19*.
- De Wachter, L. & Heeren, J. (2013). Een taaltest als signaal. De ontwikkeling en implementatie van een strategische taalvaardigheidstoets. *Levende Talen Tijdschrift, 14*(1), 19-27.
- De Wachter, L., Heeren, J., Marx, S. e.a. (2013). Taal: een noodzakelijke, maar niet de enige voorwaarde tot studiesucces. De correlatie tussen de resultaten van een taalvaardigheidstoets en de slaagcijfers bij eerstejaarsstudenten aan de KU Leuven. *Levende Talen Tijdschrift, 14*(4), 28-36.
- Elder, C., Bright, C. & Bennet, S. (2007). The role of language proficiency in academic success: Perspectives from a New Zealand university. *Melbourne Papers in Language Testing, 12*(1), 24-58.
- Fonteyne, L., Duyck, W. & De Fruyt, F. (2017). Program-specific prediction of academic achievement on the basis of cognitive and non-cognitive factors. *Learning and Individual Differences, 56*, 34-48.
- Fouché, I., Van Dyk, T. & Butler, G. (2017). An 'enlightening course that empowers first years?': A holistic assessment of the impact of a first-year academic literacy course. *Journal of English for Academic Purposes, 27*, 14-30.
- Germeijs, V. & Verschuere, K. (2007). High school students' career decision-making process: Consequences for choice implementation in higher education. *Journal of Vocational Behavior, 70*(2), 223-241.
- Heeren, J. (2021). *Academic language proficiency as a predictor of academic achievement. A validity argument of a low-stakes post-entry academic reading and vocabulary screening test for first-year university students*. KU Leuven [ongepubliceerde doctoraatsthesis].
- Heeren, J., Roels, E., Demulder, L. e.a. (2019). De plaats van taal in het studiekeuzeproces: de Columbus-tool. In: D. Berckmoes, P. Bonne, J. Heeren e.a. (red.), *Taalbeleid en Taalondersteuning: Wat werkt? Inspiratie en praktijkvoorbeelden uit het hoger onderwijs*, pp. 227-234. Lannoo.
- Heeren, J., Speelman, D. & De Wachter, L. (2021a). A practical academic reading and vocabulary screening test as a predictor of achievement in first-year university students: Implications for test purpose and use. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 24*(10), 1458-1473.
- Heeren, J., Speelman, D. & De Wachter, L. (2021b). Bepaalt taal wie het haalt? De samenhang tussen een academische taalvaardigheidsscreening en het behalen van een bachelordiploma aan de universiteit. *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs, 39*(1), 39-54.
- Kuiken, F. & Vedder, I. (2021). The interplay between academic writing abilities of Dutch undergraduate students, a remedial writing programme, and academic achievement. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 24*(10), 1474-1485.
- Lieve, H. & Gelderen, A. van (2014). Zijn taaltoets bruikbaar voor het verbeteren van academische schrijfvaardigheid? De casus van Hogeschool Rotterdam. *Levende Talen Tijdschrift, 15*(1), 10-20.
- Milton, J. & Treffers-Daller, J. (2013). Vocabulary size revisited: The link between vocabulary size and academic achievement. *Applied Linguistics Review, 4*(1), 151-172.
- Peters, E. & Van Houtven, T. (2010). De weg naar materiaalontwikkeling is geplaveid met behoeftes. In: E. Peters & T. Van Houtven (red.), *Taalbeleid in het hoger onderwijs. De hype voorbij?*, pp. 71-85. Acco.
- Qian, D.D. & Lin, L.H. (2019). The relationship between vocabulary knowledge and language proficiency. *The Routledge handbook of vocabulary studies*, pp. 66-80. Londen: Routledge.
- Read, J. (2015). *Assessing English proficiency for university study*. Palgrave Macmillan.
- Richardson, M., Abraham, C. & Bond, R. (2012). Psychological correlates of university students' academic performance: A systematic review and meta-analysis. *Psychological Bulletin, 138*(2).
- Schellhout, S., Wille, B., Fonteyne, L. e.a. (2022). How accurately do program-specific basic skills predict study success in open access higher education? *International Journal of Educational Research, 111*, 101907.
- Trenkic, D. & Warmington, M. (2019). Language and literacy skills of home and international university students: How different are they, and does it matter? *Bilingualism: Language and Cognition, 22*(2), 349-365.
- Van den Branden, K. (2010). Taalbeleid in het hoger onderwijs. In: E. Peters & T. Van Houtven (red.), *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?*, pp. 213-223. Acco.
- Vandervieren, E. & Casteleyn, J. (2020). De relatie tussen taalcompetentie, numerieke geletterdheid en academisch studiesucces: een verkennende studie. *Pedagogische Studiën, 97*(2), 76-95.
- Van Dyk, T. (2015). Tried and tested: Academic literacy tests as predictors of academic success. *Tijdschrift voor Taalbeheersing, 37*(2), 159-186. doi:10.5117/tvt2015.2.vand
- Willems, J., Van Daal, T., Van Petegem, P. e.a. (2021). Predicting freshmen's academic adjustment and subsequent achievement: Differences between academic and professional higher education contexts. *Frontline Learning Research, 9*(2), 28-49.
- Wingate, U. (2015). *Academic literacy and student diversity: The case for inclusive practice* (Vol. 42). Multilingual Matters.